

Motilo

„...Nu este critic cine nu decide asupra valorii, dar nici cine nu motivează decizia sa, oricine confundă lucrurile, luind drept bun ceea ce e rău“.

Al. Piru

Ce încurajăm? Dar ce nu încurajăm! Teoretic, lucrurile sînt — mai bine zis, par — cît se poate de clare, așa încît nu vom găsi probabil nici un critic care să declare că el nu încurajează noutatea valorilor autentice sau că, Doamne ferește, prin scrișul său, ar încuraja tocmai degringolada valorii! Dar practic? Cîtă vreme ne este dat să asistăm încă la ditirambice elogieri ale falsului artistic, de care se fac vinovate puerile dar pretențioase „viziuni regizorale“, datorate cîte unui june actor, care face regie lăutărească, „după ureche“, fără să cunoască notele, adică alfabetul acestei alte profesii, în care poate pătrunde astăzi cu o ușurință regretabilă, mai poate fi vorba de încurajarea valorii? Sau, dimpotrivă, această generoasă — dar nediferențiată — încurajare a debuturilor, în care își face loc și impostura în regie, subminează implicit valorile teatralității autentice?

Firește că, iarăși teoretic, ne vom întîlni din nou și vom fi cu toții de acord asupra lucrurilor care sînt, de fapt, de domeniul evidenței. Și totuși, diferența dintre autentic și fals, dintre originalitatea expresiei scenice novatoare și cît mai șocanta mimare a originalității, de preferință în cheie grotesc-expresionistă, nu este chiar atît de evidentă, în fapt, pentru toți criticii, fie ei și de bunăcredință, sau tocmai pentru că sînt de o prea mare bunăcredință, pe care sînt tentați s-o atribuie automat și unor improvizați autori de spectacole.

Ce-ar fi de făcut? Cum să-i demonstrezi tocmai unui critic posibila nocivitate a acțiunii sale? Oare criticii care s-au lăsat prea repede trași pe sfoară — și nu este întotdeauna și neapărat vorba numai de critici tineri, ci și de unii critici și istorici de teatru universitari — vor accepta la fel de repede să se revizuiască în aprecierile lor? Vor accepta așa lesne că aceștia au putut fi greșite (făcînd, în consecință,

CRONICA CRONICII TEATRALE

Teoretic și practic

mai mult rău decît bine!), cînd au crezut în justele și oportunitatea demersului lor critic? Libertatea opiniilor critice nu poate și nu trebuie să fie în nici un caz lezată, așa încît, cîtă vreme se încearcă măcar argumentarea punctelor de vedere, este necesar ca ele să fie acceptate în diversitatea lor, cu o condiție sine qua non a dialogului, singurul care ne poate conduce spre adevăr. Unde altundeva ar putea fi deci găsită soluția problemei, dacă nu în acest dialog critic a cărui civilitate nu exclude, ci presupune controversa și schimbul de argumente? Și ce alte criterii decît acelea ale adecvării

și organicității ne pot fi de mai mare folos în decelarea autenticului de fals și a originalității creative de mimarea ei zgomotoasă?

Poate fi totuși apreciată valabilitatea argumentației critice, atunci cînd un critic salută entuziast un spectacol, iar un altul îl respinge în termeni nu mai puțin categorici? Credem că da. Pentru că, așa cum nu există o valabilitate a viziunii regizorale în sine, ci numai în raport cu opera și cu spectatorul contemporan căruia i se adresează transfigurarea ei scenică, nu poate exista nici o valabilitate a argumentației critice în sine, ci numai în raport cu realitatea spectacolului, în contextul exigentelor receptării lui contemporane. Iar valabilitatea argumentației critice, pe care e dator să se sprijine judecata de valoare, este dată, poate, în primul rînd, de măsura în care această argumentație are în vedere sau nu organicitatea viziunii regizorale asupra operei.

Ce încurajăm, așadar? În ce ne privește, am dori să încurajăm o concordanță reală între teorie și practică. Pentru că nu e suficient să ne aflăm doar teoretic în consens, cîtă vreme în practică divergența punctelor de vedere e de natură să mărturisească, uneori, pe lîngă salutara diversitate de opinii, și o regretabilă abolire a propriilor noastre principii teoretice călăuzitoare.

MYOSOTIS

P. S. Nu facem un secret din faptul că aceste gânduri ne-au fost inspirate de felul în care a fost primit spectacolul Teatrului Național din Tîrgu Mureș, cu piesa lui Teodor Mazilu O sărbătoare princiară. Și încă nu în obscure gazete, ci în România literară și „Contemporanul“.